

Riksdagens svar på regeringens proposition med förslag till lag om riksätten och behandling av ministeransvarighetsärenden

Till 1999 års riksdag har överlämnats regeringens proposition nr 185/1999 rd med förslag till lag om riksätten och behandling av ministeransvarighetsärenden. Nu försam-

lade riksdag, som i ärendet mottagit grundlagsutskottets betänkande nr 3/2000 rd, har antagit följande lag:

Lag

om riksätten och behandling av ministeransvarighetsärenden

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Lagens tillämpningsområde

1 §

Undersökning av statsrådsmedlemmarnas och de högsta laglighetsövervakarnas ämbetsåtgärder

Bestämmelserna i 2 kap. tillämpas vid undersökning av lagligheten av statsrådsmedlemmarnas, statsrådets justitiekanslers, biträdande justitiekanslerns och dennes ställföreträdare samt riksdagens justitieombudsmans och biträdande justitieombudsmans ämbetsåtgärder (*ministeransvarighetsärenden*).

2 §

Åtal som hör till riksättens domsrätt

Bestämmelserna i 3—5 kap. tillämpas när riksätten behandlar åtal som har väckts i ett ministeransvarighetsärende och åtal som har väckts mot en ledamot av högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen för lagstridigt förfarande i ämbetsutövningen samt åtal som avses i 113 § grundlagen.

Skall enligt en internationell förpliktelse som är bindande för Finland åtal mot en person som avses i förpliktelsen behandlas i riksätten och följer något annat inte av den internationella förpliktelsen, tillämpas bestämmelserna i 3—5 kap.

2 kap.

Behandling av ministeransvarighetsärenden i riksdagen

3 §

Hörande av part

Grundlagsutskottet skall så snart ett ministeransvarighetsärende har blivit anhängigt ge den person vars förfarande i ämbetsutövningen undersöks tillfälle att lämna förklaring med anledning av den anmälan, anmärkning eller begäran om undersökning som har framställts till grundlagsutskottet.

Innan grundlagsutskottet lägger fram det ställningstagande som avses i 114 § grundlagen, skall utskottet ge den person vars förfarande i ämbetsutövningen undersöks tillfälle att inkomma med ett bemötande med anledning av det material som föreligger i ärendet.

4 §

Förundersökning

Grundlagsutskottet kan när det behandlar ett ministeransvarighetsärende begära att riksåklagaren vidtar åtgärder för att förundersökning skall förrättas.

5 §

Omröstning i grundlagsutskottet

Röstar grundlagsutskottet om sitt ställningstagande och faller rösterna lika, blir den lindrigare ståndpunkten utskottets beslut.

3 kap.

Riksrättens sammansättning

6 §

Ledamotskap i riksrätten

Riksdagen väljer fem ledamöter till riksrätten och en personlig suppleant för var och en av dem för ett fyra års mandat enligt vad som bestäms särskilt. Ledamotskapet och suppleantskapet i riksrätten upphör när personen fyller 67 år. Upphör ledamotskapet i riksrätten under mandatperioden på grund av uppnådd avgångsålder eller av någon annan orsak, väljer riksdagen en ny ledamot och en personlig suppleant för denne för den återstående mandatperioden.

Har ett beslut om att väcka åtal fattats innan mandatperioden för de av riksdagen valda ledamöterna löper ut, deltar dessa dock i behandlingen av ärendet vid riksrätten tills domen ges.

Angående de domare som på tjänstens vägnar är ledamöter av riksrätten föreskrivs i 101 § 2 mom. grundlagen.

7 §

Ordförandeskap och ledamöternas substitutionsordning

Presidenten i högsta domstolen är riksrättens ordförande och presidenten i högsta förvaltningsdomstolen dess vice ordförande. När båda har förhinder, är den till tjänsteåren äldsta av hovrättspresidenterna

ordförande.

Om presidenten i högsta domstolen eller presidenten i högsta förvaltningsdomstolen är förhindrad att delta i behandlingen av ett ärende, träder den till tjänsteåren äldsta ledamoten av samma domstol i dennes ställe som ledamot. När en hovrättspresident har förhinder, träder den till tjänsteåren äldsta av de hovrättspresidenter som inte är ledamöter av riksrätten i dennes ställe. I en av riksdagen vald ledamots ställe träder dennes suppleant.

8 §

Domförhet

Riksrätten är domför med åtta ledamöter. Minst fyra av de ledamöter som deltar i förhandlingarna skall vara valda av riksdagen och fyra höra till riksrätten på tjänstens vägnar.

4 kap.

Rättegången i riksrätten

9 §

Riksrättens sammanträde

Ordföranden skall sammankalla riksrätten när ett beslut om att väcka åtal i riksrätten har anlänt till denne.

10 §

Åklagaren

Åtal i riksrätten utförs av riksåklagaren. Justitiekanslern eller justitieombudsmannen kan dock utföra åtal mot ledamöter av högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen.

11 §

Rättegången

Om inte något annat föreskrivs nedan gäller beträffande behandlingen av ärenden i riksrätten i tillämpliga delar vad som enligt lagen om rättegång i brottmål (689/1997) och rättegångsbalken skall iakttas när allmänna åklagaren utför åtal i brottmål.

12 §

Hur ett ärende blir anhängigt och stämning delges

Ett ärende blir anhängigt vid riksätten när stämningsansökan anländer till ordföranden. Riksätten ombesörjer delgivning av stämningen.

13 §

Tvångsmedel

När ett ärende har blivit anhängigt vid riksätten gäller i fråga om riksättens behörighet och beslutförhet i tvångsmedelsärenden i tillämpliga delar vad som bestäms om tingsrätten i tvångsmedelslagen (450/1987).

14 §

Behandling av privaträttsliga anspråk

I samband med ett åtal som behandlas i riksätten får även ett privaträttsligt anspråk som baserar sig på det brott som avses i åtalet framställas mot svaranden. Ett sådant anspråk får även framställas mot staten. Riksätten kan dock bestämma att ett privaträttsligt anspråk skall behandlas separat i den behöriga domstolen i den ordning som föreskrivs för rättegången i tvistemål.

Åklagaren är inte skyldig att åta sig att driva en målsägandes privaträttsliga anspråk i riksätten.

15 §

Omröstning

Vid omröstning iakttas en ordningsföljd som grundar sig på antalet tjänsteår som ledamot av riksätten. Ordföranden och vice ordföranden röstar dock sist. Ordningsföljden enligt tjänsteår konstateras av ordföranden sedan riksätten samlats.

5 kap.

Bestämmelser om ändringssökande

16 §

Besvärsförbud

I riksättens dom får ändring inte sökas genom besvär.

17 §

Extraordinära rättsmedel

Riksätten kan med anledning av parts klagan på grund av domvilla undanröja eller på dennes ansökan återbryta sin dom med iakttagande i tillämpliga delar av 31 kap. rättegångsbalken.

6 kap.

Särskilda bestämmelser

18 §

Riksättens personal

Ordföranden kallar en sekreterare till riksätten och anställer annan personal som riksätten behöver. Behörighetsvillkor för sekreteraren är juris kandidatexamen.

19 §

Tjänstledighet

Riksättens ledamöter och övriga i dess tjänst har rätt till tjänstledighet för den tid som skötseln av uppgiften vid riksätten kräver.

20 §

Ledamöternas och personalens arvoden

För uppgiften som ledamot av riksätten betalas ett arvode som bestäms enligt samma grunder som lönen för ledamöterna av högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen. Till presidenten i högsta domstolen och presidenten i högsta förvaltningsdomstolen betalas ett arvode som bestäms enligt samma grunder som används för att bestäm-

ma deras lön. De arvoden som betalas till
riksrättens övriga personal bestäms enligt de
grunder som justitieministeriet fastställer.

21 §

Ikraftträdande

Den som sköter en uppgift vid riksätten
har rätt till arvode för den tid som skötseln
av uppgiften kräver.

Denna lag träder i kraft den

2000.

Helsingfors den 21 februari 2000
